

[T] **“DE GROTE ONTMOETING”: EEN PARADE VAN VLAAMS-NEDERLANDSE INITIATIEVEN**

De Antwerpse Arenbergsschouwburg had even de gedaante aangenomen van de vertrekhal van Schiphol of Brussels Airport, die zaterdag 31 januari 2009. Na de check-in en de identiteitscontrole verzamelden zich enkele honderden genodigden uit diverse sectoren op het terrein van cultuur, erfgoed, onderwijs en welzijn in Vlaanderen en Nederland in de foyer van de schouwburg om deel te nemen aan *De Grote Ontmoeting Nederland-Vlaanderen*. Met deze dag wilde de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland betrokkenen uit het Noorden en het Zuiden van het Nederlandse taalgebied samenbrengen rond concrete thema's in verband met creativiteit en innovatie.

De Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland (CVN) werd in 1998 opgericht met als doel toe te zien op de uitvoering van het Cultureel Verdrag dat Vlaanderen en Nederland in 1995 met elkaar sloten. Zij heeft tot taak de Vlaamse en de Nederlandse regering te adviseren op de terreinen die het Verdrag bestrijkt: cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn. De bedoeling van *De Grote Ontmoeting* was dan ook om tot gemeenschappelijke aanbevelingen te komen voor de verantwoordelijke ministers. Dergelijke aanbevelingen werden in een plenaire zitting aan het einde van de middag geformuleerd.

Maar voor het zover was, had iedere bezoeker een fraai parcours mogen afleggen. Onder de kundige begeleiding van als stewardessen uitgedoste actrices, konden de aanwezigen in kleine groepjes deelnemen aan een “artistiek moment”, een “Kleine Ontmoeting” en een “salon”. Tijdens de “artistieke momenten” mochten de deelnemers proeven van levende kunst van beide kanten van de Moerdijk. Er was muziek van de Nederlanders Louis Andriessen en Claudia Rumondor en van de Vlaming Steven Prengels. In *Perfect People* bracht de Nederlandse acteur Steven de Jong een commentaar op de opera als theateervorm. De Vlaamse Evelien Van Hamme speelde haar solovoorstelling *Kassa kassa kassa ikke ikke ikke*. Tijdens een ander artistiek moment werd een vijftal korte films getoond van Lagelandse filmmakers, van Nicolas Provost tot Erwin Olaf. Een vierde artistiek moment zette ten slotte de literatuur in de kijker: men kon deel uitmaken van het publiek bij de

opname van een “radioboek” van de Vlaamse auteur Peter Terrin en de Nederlandse Hanneke Paauwe. “Radioboeken” zijn verhalen door Nederlandse en Vlaamse auteurs speciaal geschreven op verzoek van het Vlaams-Nederlands huis deBuren. Je kunt ze nergens lezen; ze bestaan alleen tijdens de voorlezing zelf, op cd of op de radio.

Na de artistieke momenten was het tijd voor enkele “kleine ontmoetingen”. In een origineel concept mochten de bezoekers van de Grote Ontmoeting in kleine groepjes in een container gaan zitten. Daar kregen ze om de drie minuten bezoek van nieuwe mensen die, in zogenaamde “speeddates”, heel kort de instelling mochten voorstellen die zij vertegenwoordigden. In totaal kon een veertigtal organisaties die in de alledaagse praktijk bezig zijn met Vlaams-Nederlandse samenwerking, zich zo bij een breder publiek bekendmaken. Niet alleen de grote, vanzelfsprekende namen als de Nederlandse Taalunie of de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) kwamen aan het woord, maar ook verschillende verenigingen die actief zijn in een specifieke sector, zoals Restauratoren Nederland, de “beraadsgroep vorming” Socius en het Archiefforum. Hoewel drie minuten écht heel snel om blijken te zijn en er doorgaans geen tijd was voor vragen, waren deze “speeddates” een plezierige en doeltreffende manier om organisaties van beide zijden van de grens beter te leren kennen.

Het echte denkwerk gebeurde in de twaalf zogenaamde “salons”. Deskundigen gingen daar met de deelnemers in gesprek over evenveel specifieke thema's: creatieve industrie, kansen voor jong artistiek talent, arbeidsmarkt en onderwijs, taal- en spraaktechnologie, digitalisering van erfgoed, intergenerationale solidariteit, zorginnovatie, gezamenlijk internationaal optreden, gemeenschappelijke ruimte voor tv en film, cultuur- en erfgoedtoerisme, cultuurmanagement en wetenschappelijk onderzoek. Vooral in dat laatste salon kwamen enkele brandende vraagstukken ter sprake. In 1994 hadden de Vlaamse en de Nederlandse organisaties voor wetenschappelijk onderzoek, respectievelijk het FWO en het NWO, een gezamenlijke subsidievorm opgezet. Wie onderzoek deed dat zowel op Vlaanderen als op Nederland betrekking had of dat de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland stimuleerde, kon

een onderzoeksbeurs aanvragen bij het Vlaams-Nederlands Comité voor Nederlandse Taal en Cultuur (VNC). In 2007 besloot de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek dit VNC echter te beëindigen. Dat werd hier door Geert Buelens, de Vlaamse hoogleraar Nederlandse literatuur aan de Universiteit Utrecht, en met hem door alle geesteswetenschappers uit Vlaanderen en Nederland, zeer betreurd, mede omdat het programma goed werkte en in belangrijke opzichten noodzakelijk was. Mevrouw Elisabeth Monard van het Vlaamse Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek sloot zich in dit salon expliciet bij hen aan. Het CVN stuurde eerder een brief naar de Nederlandse minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Ronald Plasterk om hem ter verantwoording te roepen, maar die antwoordde dat hij niets kon doen omdat het NWO binnen de beheersovereenkomst autonoom is. Niettemin onderstreepte Harry Martens, de rector van de Universiteit Hasselt die dit salon voorzat, in zijn aanbevelingen de noodzaak van het herstel van het VNC en de betekenis van een gemeenschappelijk Vlaams-Nederlands onderzoeksfonds voor de geesteswetenschappen.

In het salon over de solidariteit tussen de generaties werd erop gewezen dat het belangrijk is het leeftijds criterium niet uit te vergroten. Er zijn meer verschillen tussen hoogopgeleide en laagopgeleide jongeren, tussen werkloze jongeren en jongeren die werk hebben, tussen arme en rijke jongeren dan tussen jongeren en ouderen. Het Europese intergenerationale beleid focust te veel op het sociaaleconomische: het gaat dan over afbrokkelende solidariteit tussen de generaties, over de (on)houdbaarheid van ons pensioenstelsel enz. Beter, vonden de aanwezige deskundigen, is het in te zetten op ontmoetingen tussen generaties in buurten, wijken en portieken van flatgebouwen. Bij die ontmoetingen is "inclusiviteit" belangrijker dan "integratie": inclusiviteit gaat over elkaar aanvaarden met een lach en een frons; men heeft aandacht voor de verschillen en speelt erop in. Zo zocht men in een school in Almelo naar mensen die de kinderen op een hoger leesniveau moesten tillen. Bij gebrek aan leesouders, kwam men bij senioren terecht. Nu lopen ouderen en kinderen mekaar in dezelfde gebouwen tegen het lijf.

Het salon over de digitalisering van erfgoed ging verder in op de aanbevelingen die in november 2008 op een door het CVN georganiseerde expertmeeting werden geformuleerd. Deze hadden te maken met de samenwerking tussen de erfgoedsector en de creatieve industrie, de (her)bruikbaarheid van digitaal erfgoed en het toepassen van businessmodellen. Wegens tijdsgebrek kwamen er echter nauwelijks praktische kwesties aan bod. Het werd duidelijk dat er in het veld al verschillende initiatieven op het terrein van de digitalisering van erfgoed aan de gang zijn. Tegelijk werd ervoor gepleit heel concreet, via te subsidiëren voorbeeldprojecten, belangrijke problemen als standaardisering, vindbaarheid en ontsluitbaarheid tot een oplossing te brengen.

In het salon over creatieve industrie bleven de discussies wat te veel aan de oppervlakte hangen. De vrij theoretische inleiding van professor Paul Rutten (Universiteit Leiden) bood maar moeizaam gespreksstof aan de aanwezigen uit de sector van de creatieve industrie (keramist Piet Stockmans, Vlaams Bouwmeester Marcel Smets, Jan Boelen van het Hasseltse kunstencentrum Z33). Salonvoorzitster Wivina Demeester wist aan het eind toch één ferme aanbeveling te distilleren uit de voorafgaande discussie: de gesprekspartners waren het erover eens dat de gezamenlijke promotie in het buitenland van Vlaamse en Nederlandse cultuurproducten en -producenten een belangrijke meerwaarde biedt.

Vanzelfsprekend was deze aanbeveling het uitgangspunt van het salon over "internationaal beleid". In dat salon werd gewezen op de rol die leerstoelen Nederlands aan buitenlandse universiteiten in zo'n beleid spelen. Ook concrete voorbeelden werden in het gesprek betrokken, zoals het LOW-festival, een gezamenlijk Vlaams-Nederlands kunstenfestival dat plaatsvond in februari en maart 2008 in de Hongaarse hoofdstad Boedapest. Dat project zou in andere belangrijke Europese steden herhaald kunnen worden. Een wens die verschillende keren terugkwam, was dat Vlaanderen en Nederland op een minder projectmatige en een meer structurele manier met elkaar zouden moeten gaan samenwerken op het terrein van het internationaal cultuurbeleid. Het oprichten van een Vlaams equivalent voor de Nederlandse Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) zou daartoe kunnen bijdragen. Verder zou er werk

gemaakt kunnen worden van een intensere samenwerking tussen de Nederlandse ambassades en de Vlaamse vertegenwoordigingen en tussen leerstoelen Nederlands en culturele instituten die zich in dezelfde stad of regio bevinden. Een gezamenlijke tv-zender die de cultuur van Vlaanderen en Nederland voorstelt voor een buitenlands publiek, een soort Vlaams-Nederlandse “Arte”, zou een groot effect kunnen hebben op de bekendheid van die cultuur, meende Ben Hurkmans van het Nederlandse Clingendael Instituut voor Internationale Relaties. De dag voor *De Grote Ontmoeting* leverden de Nederlandse Radio 4 en de Vlaamse radiozender Klara overigens al het bewijs dat zo'n samenwerking heel vlot kan verlopen: op vrijdag 30 januari 2009 zonden de zenders, onder de noemer “Brussel-Hilversum”, een gezamenlijk programma uit. Hoe dan ook vonden de aanwezigen dat er op het vlak van internationale samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland een stimuleringsbeleid moet worden gevoerd.

Na de tocht langs de artistieke momenten, de kleine ontmoetingen en de salons, waarin het

tijdsschema vaak veel te strak was om zaken grondig te bediscussiëren, landden de deelnemers in de Grote Zaal van de Arenbergsschouwburg, om daar de plenaire zitting mee te maken. De voorzitters van de twaalf salons formuleerden er hun aanbevelingen, daartoe aangezet door presentatoren Guy Janssens en Maartje van Weegen. De Vlaamse minister-president, Kris Peeters, ging er in gesprek met de Nederlandse staatssecretaris voor Europese Zaken, Frans Timmermans. De laatste beleed wat overtuigender dan de eerste zijn intentie om de Vlaams-Nederlandse samenwerking in zijn beleid te intensifiëren. Een open doekje kreeg Timmermans toen hij opmerkte dat er in Vlaanderen tegenwoordig meer en beter aandacht besteed wordt aan de Nederlandse taal dan in Nederland.

Aan het slot van de plenaire zitting maakten de voorzitters van de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland, Herman Balthazar en Wim van Gelder, de balans op van de Grote Ontmoeting. Balthazar wees daarbij nogmaals op het grote belang van een gezamenlijk Vlaams-Nederlands subsidieprogramma voor onderzoek in de

Plenaire zitting op De Grote Ontmoeting Vlaanderen-Nederland, Antwerpen, 31 januari 2009, Foto CVN.

geesteswetenschappen, dat eerder al in het salon over de wetenschappen door onder meer Geert Buelens en Harry Martens was verdedigd. De aanwezigen werden vervolgens uitgenodigd op een smakelijk en origineel *walking dinner* in de foyer van de Arenberg, waar contacten gelegd konden worden en discussies op een informele manier voortgezet. Een “revue der Lage Landen”, waarin het beste jonge en gevestigde geweld van de Lage Landen in één programma was samengebracht, sloot deze Grote Ontmoeting af. The Flat Earth Society speelde muziek bij de stomme film *De Oesterprinses*. Het Vlaamse gezelschap De Anale Fase en de Nederlandse chanteuse Roosbeef zongen eigen Nederlandstalige liedjes. Acteur Willy Thomas bracht een flard Toon Tellegen. De Nederlandse stadsdichter van Antwerpen, Joke van Leeuwen, las voor uit eigen werk en celebreerde in haar geheel eigen stijl onder meer de Nederlandse taal. Zij was daarom de perfecte afsluiter van deze goed georganiseerde ontmoetingsdag, waarin mensen van beide zijden van de grens elkaar hebben kunnen leren kennen.

DE REDACTIE

“De Grote Ontmoeting. Creativiteit en innovatie. Culturele zuurstof voor de economie” vond plaats op 31 januari 2009 en werd georganiseerd door de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland. Zie www.cvn.be.
